

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR
„C. BRĂILOIU”

ANUARUL
INSTITUTULUI
DE ETNOGRAFIE
ȘI FOLCLOR
„CONSTANTIN BRĂILOIU”

SERIE NOUĂ • TOMUL 21 • 2010

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

COLEGIUL DE REDACȚIE

DIRECTOR:

Acad. MIHNEA GHEORGHIU

MEMBRI:

Acad. SABINA ISPAS; dr. ION GHINOIU; dr. NICOLETTE COATU; dr. MARIAN LUPAȘCU;
dr. MARIN MARIAN-BĂLAȘA; drd. RADU TOADER; dr. EMIL ȚIRCOMNICU

RESPONSABIL DE NUMĂR:

Dr. LAURA JIGA ILIESCU
Dr. MIHAELA NUBERT-CHEȚAN

Autorii sunt rugați să înainteze articolele și recenziile pe suport electronic (CD) și pe hârtie. Figurile vor fi scanate și trimise cu extensia .jpg sau .tif. Explicația figurilor din text se va face în ordinea numerelor. Titlurile citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanțelor internaționale.

Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine exclusiv autorilor.

Revista se poate procura contra cost la:

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, București, România; Tel. 4021-318 81 46, 4021-318 81 06, Fax 4021-318 24 44, E-mail: edacad@ear.ro

Comenzile pentru abonamente se primesc la:

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., P.O. Box 77-19, Sector 3, București, România; Tel./Fax 4021-610 67 65, 4021-210 67 87; E-mail: office@orionpress.ro

S.C. MANPRES DISTRIBUTION S.R.L., Piața Presei Libere, nr. 1, Corp B, Etaj 3, Cam. 301-302, sector 1, București, Tel.: 4021 314 63 39, fax: 4021 314 63 39; E-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro, www.manpres.ro

Manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb, precum și orice corespondență se vor trimite pe adresa colegiului de redacție al *Anuarului*.

INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE
ȘI FOLCLOR „C. BRĂILOIU”

Str. Tache Ionescu nr. 25

010353 – București, sector 1

Tel. (4021) 318 39 00

Fax (4021) 318 39 01

E-mail: ief.brailoiu@gmail.com

© 2009, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Calea 13 Septembrie nr. 13

050711 – București, sector 5

Tel. (4021) 318 81 06 / int. 2116, 2119

E-mail: edacad@ear.ro

Adresa web: www.ear.ro

CUPRINS

I. COLOCVIILE „C. BRĂILOIU” – 2009 CĂRȚI ÎNCĂ NESCRISE

Argument	13
Paradigme etnologice	
NICOLAE PANEA, <i>La ville subtile</i>	15
ION GHINOIU, <i>Asumarea riscului de a gândi și altfel</i>	21
LAURA JIGA ILIESCU, <i>Looking for the balanced eye of the coyote. Epistemological questions</i>	37
Pe cine și cum cercetăm	
NICOLAE CONSTANTINESCU, <i>„De la gură pân’ la mână”. Ce spune informatorul și ce serie culegătorul. Din nou despre textualizare în folclor</i>	45
NARCISA ȘTIUCĂ, <i>Insuccesul în cercetarea de teren</i>	53
ILEANA BENGA, <i>Flexiunea verbală a tradiției și sarcinile de pierzanie ale etnologului</i>	63
BOGDAN NEAGOTĂ, <i>Note asupra complexului ceremonial al „păpălugarii” din Transilvania. O perspectivă morfodinamică</i>	71
IOANA RUXANDRA FRUNTELATĂ, <i>Identitatea zonală și cultura media: Nea Mărin, oleanul tuturor românilor</i>	77
ADELINA DOGARU, IONUȚ SEMUC, <i>Educație și ceremonial în regimurile politice totalitare</i>	85
LAURA NEGULESCU, <i>Lecturi ale trecutului imediat: de la justificare la resemnare. Narațiunile personale despre colectivizare</i>	99
IONICĂ PÎRVU, <i>Tradițiile alimentare între identitate și distincție</i>	111
OCTAVIA COSTEA, <i>Managementul educației interculturale în Europa</i>	117
MARIANA CIUCIU, <i>„Doamne, buzele mele voi deschide...”. Comentarii asupra mișcării corale adventiste din România. Perioada cuprinsă între anii 1907 și 1960 (I)</i>	125
NECULAI PĂDURARIU, <i>Tipuri de nave, ambarcațiuni și alte mijloace plutitoare tradiționale românești din cele mai vechi timpuri până la jumătatea secolului al XX-lea</i>	135
Ceilalți români	
EMIL ȚÎRCOMNICU, <i>Albotina, loc spiritual și identitar pentru românii dintre Vidin, Dunăre și Timoc</i>	143
IULIA WISOȘENȘCHI, <i>Fălcareă – unitate socială, economică, politică</i>	151
ARMAND GUȚĂ, <i>De la dreptul valah la influențele românești din folclorul slovac (I)</i>	159

Cărți scrise despre cărți nescrise

CĂTĂLINA VELCULESCU, ILEANA STĂNCULESCU, <i>Două cărți populare prezente în pictura exterioară a bisericilor din Țara Românească</i>	165
RODICA RALIADÉ, „Între galbenele file”. <i>Moment G. Dem. Teodorescu</i>	177
ION T. ALEXANDRU, <i>Relația folclor-poezie cultă română în perioada postbelică. O privire sintetică</i>	187
MIHAI GHEORGHE, „Făt-Frumos din lacrimă”: <i>primul basm cult din literatura română</i>	195

Etnomuzicologie

CONSTANTIN SECARĂ, „Hori” și „hori în grumaz” <i>din Țara Lăpușului. Confluente, sincretisme și variante vocal-instrumentale (I)</i>	199
MIHAELA NUBERT CHEȚAN, <i>Cântecul de leagăn și folclorul copiilor. Suprafețe de contact</i>	211
VASILE CHISELIȚĂ, <i>Muzica tradițională de nuntă din Republica Moldova și modernitatea tranziției: dinamici, tendințe, factori (observații preliminare)</i>	221
NICOLAE TEODOREANU, <i>Vârstele sunetului. Locul folclorului între muzicile lumii (I)</i>	229
ELENA ȘULEA, <i>World music – fascinația sunetului</i>	241
VICTOR GHILAȘ, <i>Tendințe evolutive în muzica instrumentală tradițională de grup</i>	249

II. DOCUMENTE DIN AIEF

<i>Valorificarea prin publicare a transcrierilor de fonograme cu înregistrări ale jocurilor de căluș</i>	257
--	-----

III. RECENZII

Balogh, Balasz și Iliés, Zoltan (ed.), <i>Perspectives of Diaspora Existence. Hungarian Diasporas in the Carpatian Basin – Historical and Current Contexts of a Specific Diaspora Interpretation and Its Aspects of Ethnic Minority Protection</i> , Budapest, Akademia Kiado, 2006 (Radu Toader).....	265
Mariana Kahane, <i>Doina vocală din Oltenia. Tipologie muzicală</i> , București, Editura Academiei Române, 2007 (Constantin Secară)	267
Victor Ghilaș, <i>Muzica etnică. Tradiție și valoare</i> , Editura Grafema Libris, 2007 (Mihaela Nubert Chețan)	269
Iordan Datcu, Nicolae Constantinescu, A. Gh. Olteanu, <i>Basmе populare românești</i> , București, Fundația pentru Știință și Artă, 2008 (Petru Ursache)	270
Iordan Datcu, <i>Ioana Andreescu. Eseu despre proza și studiile sale de antropologie</i> , București, Editura Grai și Suflet–Cultura Națională, 2009 (Constantin Eretescu).....	273
Ligia Fulga (coord.), <i>Sașii despre ei înșiși</i> , vol. I, Brașov, Editura Verlag Transilvania Express, 2008 (Maria Bătcă).....	274
*. <i>Patrimoniul cultural imaterial din România. Repertoriu I / Patrimoniul cultural imaterial din România. Répertoire I. CIMEC – Institutul de Memorie Culturală</i> , București, 2009, 299 p. (Ligia Fulga).....	278

IV. VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

Noutăți editoriale.....	281
Manifestări științifice.....	281
Doctorate.....	282
Plan de cercetare – 2009.....	282
Contracte extrabugetare.....	285

V. IN MEMORIAM

MONICA BRĂTULESCU (1930–2009).....	287
EMILIA COMIȘEL (1913–2010).....	289
Lista colaboratorilor.....	293

SUMMARY

I. „C. BRĂILOIU” SCIENTIFIC CONFERENCE – 2009. BOOKS UNWRITTEN YET

Argument	13
Ethnological patterns	
NICOLAE PANEA, <i>La ville subtile</i>	15
ION GHINOIU, <i>The assumption to think in a different manner</i>	21
LAURA JIGA ILIESCU, <i>Looking for the balanced eye of the coyote</i>	37
Who and how we search	
NICOLAE CONSTANTINESCU, <i>“From lips to hand”. What says the informant and what writes the fieldworkers. Again about textualisation un folklore</i>	45
NARCISA ȘTIUCĂ, <i>Abortions in Field Research</i>	53
ILEANA BENGA, <i>The verbal flexion of the tradition and the ethnologist’s perditions tasks ...</i>	63
BOGDAN NEAGOTĂ, <i>Notes on the Ceremonial Complex of ‘Păpălugăra’ from Transsylvania. A Morphodynamic Approach</i>	71
IOANA RUXANDRA FRUNTELATĂ, <i>Local Identity and Media Culture: Nea Mărin - Uncle Marin, the Oltenian of All Romanians</i>	77
ADELINA DOGARU, IONUȚ SEMUC, <i>Educazione e cerimoniale nei regimi politici totalitari</i>	85
LAURA NEGULESCU, <i>Lectures du passé récent: de la justification à la résignation. Narrations sur la «collectivisation»</i>	99
IONICĂ PÎRVU, <i>Food traditions between identity and difference</i>	111
OCTAVIA COSTEA, <i>The intercultural management of education in Europe</i>	117
MARIANA CIUCIU, <i>“O, Lord, I shall open my lips...” Comments on the choral movement of the romanian adventist church. The perioud between 1907 and 1060 (I)</i>	125
NECULAI PĂDURARIU, <i>Types of ships, vessels and other Romanian traditional floating means from the old times untill the first half of the XXth century</i>	135
The others Romanians	
EMIL ȚÎRCOMNICU, <i>Albotina, spiritual and identity place for the Romanians of Vidin, Danube and Timoc</i>	143
IULIA WISOȘENȘCHI, <i>Fălcareă – social economica land political unity</i>	151
ARMAND GUȚĂ, <i>From the Valach Jurisdiction to the Valach Folkloric heritages into Slovak Folklore (I)</i>	159

Written books about unwritten books

CĂTĂLINA VELCULESCU, ILEANA STĂNCULESCU, <i>Two popular books on the mural exterior paintings of the churches in Wallahia</i>	165
RODICA RALIADÉ, "On the yellow pages" – In memoriam G. Dem. Teodorescu.....	177
IOAN T. ALEXANDRU, <i>The relationship between folklore and literature in the after war period – a synthetic approach</i>	187
MIHAI GHEORGHE, „Făt-Frumos din lacrimă”: the first fairy tale in the Romanian literature.....	195

Etnomuzicology

CONSTANTIN SECARĂ, "Hori" and "hori în grunaz" from Lăpuș region. <i>Confluences, sincretism and vocal-instrumental variants (I)</i>	199
MIHAELA NUBERT CHEȚAN, <i>La Ninnananna e il folclore infantile. Punti di contatto</i>	211
VASILE CHISELIȚĂ, <i>The traditional wedding music from the Republic of Moldova and the modern aspects of transition: dynamics, tendencies and factors (preliminary remarks)</i>	221
NICOLAE TEODOREANU, <i>The Ages of the Sound. The place of folklore among World Musics (I)</i>	229
ELENA ȘULEA, <i>World music – fascinația sunetului</i>	241
VICTOR GHILAȘ, <i>Evolutionary trends in traditional instrumental group music</i>	249

II. DOCUMENTS IN AIEF

<i>The scientific valorization of the phonogram transcriptions with the music of the Calus dances</i>	257
---	-----

III. SHORT PAPERS

Balogh, Balasz și Ilies, Zoltan (ed.), <i>Perspectives of Diaspora Existence. Hungarian Diasporas in the Carpatian Basin – Historical and Current Contexts of a Specific Diaspora Interpretation and Its Aspects of Ethnic Minority Protection</i> , Budapest, Akademiai Kiado, 2006 (Radu Toader).....	265
Mariana Kahane, <i>Doina vocală din Oltenia. Tipologie muzicală</i> [The vocal Doina in Oltenia. Musical typology], București, Editura Academiei Române, 2007 (Constantin Secară) .	267
Victor Ghilaș, <i>Muzica etnică. Tradiție și valoare</i> [The ethnic music. Tradition and Value], Editura Grafema Libris, 2007 (Mihaela Nubert Chețan).....	269
Jordan Datcu, Ioana Andreescu. <i>Eseu despre proza și studiile sale de antropologie</i> [Ioana Andreescu. Essay about her prose and anthropological studies], București, Editura Grai și Suflet–Cultura Națională, 2009 (Constantin Eretescu).....	273
Jordan Datcu, Nicolae Constantinescu, A. Gh. Olteanu, <i>Basme populare românești</i> [Romanian fairy tales], București, Fundația pentru Știință și Artă, 2008 (Petru Ursache).....	270
Ligia Fulga (coord.), <i>Saxii despre ei înșiși</i> [The Saxons about themselves], vol. I, Brașov, Editura Verlag Transilvania Expres 2008 (Maria Bâtcă).....	274
*** Patrimoniul cultural imaterial din România. Repertoriu I / Patrimoine culturel immateriel de Roumanie. Repertoire I CIMEC – Institutul de Memorie Culturală, București 2009, 299 p. (Ligia Fulga).....	278

IV. SCIENTIFIC ACTIVITY

Editorial news	281
Scientific conferences	281
PhD degrees	282
Research plan of the Institute for 2009	282
Extra-budgetary Contracts	285

V. IN MEMORIAM

MONICA BRĂTULESCU (1930–2009).....	287
EMILIA COMIȘEL (1913–2010).....	289
Collaborators's list	293

LAURA BICA BĂDESCU

Cariera științifică a fost marcată de o activitate științifică deosebit de bogată în domeniul lingvistic și literar. A fost implicată în activități științifice deosebit de profunde și practice, în domeniul științelor lingvistice și literare, în special în domeniul gramaticii și sintaxii. A fost implicată în activități științifice deosebit de profunde și practice, în domeniul științelor lingvistice și literare, în special în domeniul gramaticii și sintaxii. A fost implicată în activități științifice deosebit de profunde și practice, în domeniul științelor lingvistice și literare, în special în domeniul gramaticii și sintaxii.

MIRABELA NUBERTY CHIRIAC

ARGUMENT

Participarea științei la viața publică, implicarea și responsabilizarea cercetătorilor față de problemele cu care se confruntă omenirea au dus, inevitabil, la o specializare (și limitare) tematică a manifestărilor și întrunirilor științifice din domeniile socioumane, care nu acoperă diversificarea complexului ideatic și metodologic al disciplinelor noastre. Ediția Colocviilor „Brăiloiu” 2009 a purtat titlul *Cărți încă nescrise*, dorind, prin aceasta, să oferim participanților libertatea de a comunica asupra subiectelor alese de ei înșiși din domeniul disciplinelor etnologice.

Aparent, temele alese și supuse dezbaterilor au creat un ansamblu eterogen, a cărui parcurgere însă relevă unitatea de profunzime a preocupărilor, caracterul multi- și interdisciplinar al abordărilor și, nu în ultimul rând, potențialul generos al disciplinelor etnologice, în ultima vreme ușor marginalizate.

LAURA JIGA ILIESCU

Comunicările etnomuzicologilor au evidențiat „extensibilitatea” câmpului tematic al disciplinei. Deși diversitatea abordărilor ar putea părea deconcertantă, totuși subiectele propuse s-au circumscris unor sfere de interes coagulate în jurul a două registre dominante: 1. cel clasic, reprezentat de analize ale unor categorii ale folclorului muzical românesc – doina, cântecul de leagăn, repertoriul nupțial –, de cercetarea formațiilor instrumentale contemporane și a instrumentelor muzicale dispărute (ca violoncelul bătut); 2. cel modern, constituit, în cazul de față, din investigarea – asistată de aparatura adecvată – sunetului în referențialitatea sa derivată din modul în care este utilizat în diferite culturi muzicale ale lumii, și din abordarea unui nou gen muzical ce recuperează stiluri, epoci și tradiții muzicale într-o concepție globalizantă, definit drept *World Music*.

MIHAELA NUBERT CHEȚAN

LA VILLE SUBTILE

NICOLAE PANEA

Orașul subtil

Autorul propune analiza componentei olfactive a orașului – a unui anume oraș – drept obiect cultural și social care conferă valoare identitară.

Cuvinte-cheie : antropologie urbană, simț olfactiv

Mots-clefs : anthropologie urbaine, odorat

Notre travail est, comme l'on en peut déduire du titre, mais aussi de l'historique de nos préoccupations, une étude d'anthropologie urbaine. Ces préoccupations nous ont relevé une certaine inconsistance des méthodes de cette science, inconsistance qui provient de la jeunesse de la science, mais aussi de la particularité du référentiel. C'est pour cela que notre intention est, en effet, une proposition méthodologique.

À la différence du monde du village, où les vecteurs créateurs d'identité sont socialement identifiables, et leur action délimitable de façon concrète, la ville ne peut pas être décrite, caractérisée, comprise seulement à l'aide de tels instruments (voisinages, rôles, structures de parenté, rituels, us et coutumes etc.). En outre, la formalisation objectuelle est si imprécise que l'ethnographie urbaine semble être non-relevante. Nous avons même, dans un autre contexte (*Zei de asfalt/Les dieux d'asphalte*), le courage d'affirmer que la ville ne pouvait pas être abordé ethnographiquement, précisément à cause de son protéïsme qui relativise toute formalisation.

De même, les contextes traditionnels du monde du village, strictement gérés par une pensée religieuse (le repas, l'agriculture, la fête) ont été entièrement sécularisés dans le cadre urbain, leur capacité d'organiser le monde devenant inopérante.

Par conséquent, nous considérons qu'il est nécessaire de vérifier si une série de vecteurs, que nous avons appelés *subtils*, peuvent être efficaces dans la description et dans la compréhension de la ville. Ceux-ci sont l'odeur, le bruit, la couleur, les voies d'accès, l'ordure. Ils représentent des vecteurs qui tiennent du

ASUMAREA RISCULUI DE A GÂNDI ȘI ALTFEL

ION GHINOIU

Taking the risk to think differently

The author considers that in order to discover something really new in the scientific field you are devoted to you have to take the risk to go on different paths than those your illustrious predecessors took. You could discover something that was already discovered if you do not dare and repeatedly refer to the great teachers or scientists' texts. In the process of summing the achievements and the unfulfilled tasks on Miorița roads there are briefly mentioned some of the acts of the courage and the risks taken during the years, such as: the drawing up a methodology of a taxonomy of the popular culture; a methodological project to setting up the archetypal tree of the civilization of people of Carpathian – Danube area; the defining of the concepts of geomorphism, anthropomorphism, anthropic mimicry, ritual fight; the defining of Romanian mythical representations as pantheon specific to the people of Carpathian – Danube area; the defining of The Romanian Book of Dead and so on.

The author will speak in another work he cherishes about other risks occurred during the solitary or with other fellow workers long journeys, book which has confessions and memories about the ones for whom the identification, registering and exploiting of the popular culture became, by publishing the Romanian Ethnographic Atlas, a great professional ideal.

Cuvinte-cheie: *Atlas etnografic, antropomorfism, arbore arhetipal, bătaie rituală, calendar popular, carte a morților, corpus de documente etnografice, geomorfism, mimetism antropic, panteon românesc, sindrom al antichității greco-romane, taxonomie a culturii populare*

Key-words: *Ethnographic atlas, anthropomorphism, archetypal tree, ritual fight, popular calendar, book of dead, corpus of ethnographic data, geomorphism, anthropic mimicry, Romanian pantheon, syndrome of Greek–Romanian antiquity, taxonomy of the popular culture*

Pentru a descoperi ceva cu adevărat nou în știința căreia i te-ai dedicat trebuie să-ți asumi riscul de a străbate și alte cărări decât cele pe care au mers iluștrii tăi înaintași. Fără temeritate și doar cu trimiteri repetate la savantul sau la marele profesor, descoperi ceea ce a fost deja descoperit. Teama de a nu ajunge în locul unde au lăsat lucrurile predecesorii m-a îndemnat să caut și alte căi de a ieși la liman decât cele cunoscute. Curajul de a porni la drumul lung și necunoscut a fost potențat de marea șansă de a participa direct, timp de peste 40 de ani, la

LOOKING FOR THE BALANCED EYE OF THE COYOTE. EPISTEMOLOGICAL QUESTIONS

LAURA JIGA ILIESCU

În căutarea privirii echilibrate a coiotului. Chestiuni epistemologice

The gesture of Barre Toelken, to send back to the American Navajos the tapes which contained the ritual Songs of the Coyote enlarged the problematic field of the ambiguous position of the folklorist as simultaneously being an insider and an outsider of the studied community; the question of truth, both from emic and etic perspectives; the free circulation and access to any kind of information. The author opens a discussion of these questions not only as ethic and deontological issues, but as epistemological, as well.

Cuvinte-cheie: etica adevărului, contextualizarea și decontextualizarea ritualului, etica și deontologia cercetării folcloristice, nativi americani Navajo, Barre Toelken

Key-words: the ethic of the truth, contextualization and decontextualization of the ritual, ethics and deontology of folkloristic research, Nativ American Navajo, Barre Toelken

As fieldworkers in domains which study oral and traditional cultures, many of us experienced (and I suppose things will not change in the future) the uncomfortable position when we have got an information whose dissemination may harm the political, social, religious, intimate or what else integrity of our informants, as individuality or as community. In such situations we have to face the dilemma between keeping the silence upon the information we learn – and not archiving it, nor even using it in our written works – or, on the contrary, to put it at the disposal of scholars and of any interested people. Obviously, there are nuances between these two extreme gestures (sometime we look for compromises or for tricks in solving the problem) and a decision that can work in a situation is not appropriate for another one. “To harm” is an ambiguously term here, to which we can look at from the view of the informants (which is not every time coincident with ours), from our own view or from both. Anyhow, the final option concerning the use of the information belongs to the fieldworker. Each time he or she has to find a balance among interrelated terms such as: giving preferences to those who are studied, or to the scientifically and human knowledge by itself; searching

„DE LA GURĂ PÂN' LA MÂNĂ”.

CE SPUNE INFORMATORUL ȘI CE SCRIE CULEGĂTORUL.
DIN NOU DESPRE TEXTUALIZARE ÎN FOLCLOR

NICOLAE CONSTANTINESCU

“From lips to hand”. What says the informant and what writes the fieldworkers. Again about textualisation in folklore

The first part of the paper reviews some basic concepts concerning the process of textualisation, as it was defined by different scholars, first of all by Lauri Honko and the members of his team, working on the Siri Epic of India. In the next chapters the author takes into consideration some examples of transcribing, writing down the sonor documents of the Archive of the Institute of Ethnography and Folklore “Constantin Brailoiu” of the Romanian Academy, noting the differences that may occur from one transcription to another, be them made by the same researcher or by two different ones. A special attention is given to the transposition of handwritten texts from archive to books.

Cuvinte-cheie: text folcloric, context, oralitate, scripturalitate, textualizare

Key-words: folklore text, context, oral, written, textualisation

Revenim, în cele ce urmează, asupra unui aspect care a mai făcut obiectul intervențiilor avute în anii din urmă, anume *textualizarea în folclor*.

Textualizarea este înțeleasă ca „un proces prin care discursul oral trece într-un număr de discursuri transferate din contextul lor original într-unul secundar”¹ (o discuție mai amplă, cu exemplificări, în Constantinescu 2007). Cuvintele-cheie sunt, aici, „discurs oral” și „context” („original”/ „secundar”), ceea ce restrânge oarecum sfera la formele de artă a cuvântului (literatura populară) și la limbajele însoțitoare (muzical, choreic, gestual), văzute în interdependența lor specifică sincretismului folcloric.

Aici trebuie reluată teza dublei dependențe contextuale a textului folcloric (în fond, a oricărui tip de text, de la cel literar la cel științific, dar cu precădere a textului folcloric) care este produs, creat, realizat într-un anumit context cultural,

¹ Kanaka Durga, P. S., *Socio-economic dimensions*, FFSS99, Work-shop I, *The politics of Textualisation*, „FF Network For the Folklore Fellows”, No. 19, March 2000, p.3; „Textualisation is a process that passes oral discourse into a number of discourses and transfers them from their original to secondary context”.

INSUCESUL ÎN CERCETAREA DE TEREN

NARCISA ȘTIUCĂ

Abortions in Field Research

In this paper we identify and comment three categories of abortions: those traceable to communication dysfunction, those that are a result of the traditional rules defiance, and finally the vagueness of methods application.

We present some aspects of the relation established between the researcher and the community trying to explain the reticence of people towards the research demarche.

Reading the methodological studies of Ov. Birlea, H. H. Stahl and I. Diaconu, we found some advices, explanations and solutions for a better communication with the informers and for an effective use of ethnological methods.

The upshot of our analysis is that there isn't a success recipe: everyone must originate his own style by undertaking and combining the suiting procedures, but not trespassing the ethics.

As the Romanian ethnologists leave out the field research fiasco, we affix and comment some personal experiences.

Cuvinte-cheie: cercetare de teren, metodologie, comunicare orală, observație directă

Key-words: field research, methods, oral communication, direct observation

Succesul aplicării metodelor etnologice, precum și cel al însușirii unor tehnici adecvate și al formării unui stil personal, sunt de neconceput fără stăpânirea unei conduite de comunicare specifice demersului etnologic/antropologic, întrucât, în ultimă instanță, „situația de teren este o situație de comunicare. [...] Ancheta în sine este o chestiune de metodă de lucru individuală – nu se poate vorbi la propriu despre o «metodă de anchetă» generală –, dar și de empatie interpersonală și de șansă”¹. Ar rezulta de aici că, în afară de competențe lingvistice și de tact în abordarea tematicii, cercetătorului nu-i mai trebuie calități notabile, întrucât ar putea pune accent pe observația directă și nu pe metodele de investigare orală.

Chestiunea este însă cu mult mai complicată și nu poate fi rezolvată nicidecum prin eludarea comunicării, ci dimpotrivă, printr-o atitudine onestă, dublată de o afectivitate moderată fiindcă nicio informație înregistrată nu poate fi completă fără lămuriri, explicații, detalieri și chiar deciptări, iar acestea nu se

¹ Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnologie și antropologie*, Iași, Editura Polirom, 1999, p. 432.

FLEXIUNEA VERBALĂ A TRADIȚIEI ȘI SARCINILE DE PIERZANIE ALE ETNOLOGULUI

ILEANA BENGA

The verbal flexion of the tradition and the ethnologue's perditions tasks

I have written a tiny book on the oral transmission of tradition and folklore. It's been the final effort of a long weary road, of coming to understand what becomes of the folklore, unit with unit and ensemble with ensemble, in between generations of bearers, and along its diffusion. I have described laws of transmission, and patterns almost magically reproduced, which were still keeping being living things. I haven't written any book on what fails to transmit, in either orality or book-lore, that is, written tradition, or on the crucial cognitive barriers which make of interpersonal communication statistic lotteries. It shan't be written. But there's a lot to be thought – and this is what my paper aims at – over the subtle game between generative transmitted potential, be it orally or intellectually mediated, and its production within field-reality. It is as though a giant macro-social genetic code dictated which cultural form be reproduced, in which formula, and with which shape for the new hybrid. It is beyond doubt far better a model than those which place accident, or coercive tradition, at the core of transmission. The field material having fed these conclusions comes from our field-researches over the last six years, on the interference between the narrative and the ceremonial strata of folk-lore.

Cuvinte-cheie: narațiune, ceremonial, tradiție, transmitere orală, folclor

Key-words: narrative, ceremonial, tradition, oral transmission, folklore

Membrii breslei unei discipline se recunosc după adeziunea la rigorile și regulile de joc științific de comun acord atribuite demersului lor; acestea, desigur, se modifică în timp, dar speranța fiecărui breslaș este schimbarea într-o performanță; optimizarea ritmurilor și a eficienței arcului: date de ipoteză/demonstrație/concluzie lasă neatins, ne dorim noi, un nucleu de preocupări, de obsesii intelectuale, de modele teoretice care se vor rafinate, dar nu reciclate. Dacă aceasta ar rămânea definiția unității de sens a unei discipline, ne-am putea ajuta de ea ca să găsim și posibile răspunsuri la mult-prea-întinsele dezbateri privind identitatea etnologiei, a studiilor de folklore, a antropologiei și a metodelor etnografice. Numitorul lor comun, credem noi, este raportarea la *timp*, într-o măsură pe care poate o egalează numai științele naturii; e adevărat, raportul la noțiunea timp, codat, însă, diferit de la disciplină la disciplină. Se poate, cred eu,

NOTE ASUPRA COMPLEXULUI CEREMONIAL AL „PĂPĂLUGĂRII” DIN TRANSILVANIA. O PERSPECTIVĂ MORFODINAMICĂ

BOGDAN NEAGOTĂ

*Notes on the Ceremonial Complex of “Păpălugăra” from Transsylvania.
A Morphodynamic Approach*

The paper is formed by a number of work hypothesis on the ceremonial complex of Saint George Păpălugăra, based on our field researches on the spring seasonal ceremonials from Central Transsylvania (2003–2009) and on the archive materials. Passing beyond the typological efforts and the simple morphology of these ceremoniality, we tried to assume the diachrony through an integrative methodology, called “morphodynamics” (I. P. Culianu) and to understand the mechanisms of cultural transmission between the local ceremonial variants (in microregional and macroregional contexts) and between generations, in the same community.

Cuvinte-cheie: *ceremonial, morfodinamică, transmitere cognitivă, invarianți ceremoniali, morfologie, carnaval*

Key-words: *ceremonial, morphodynamics, cognitive transmission, ceremonial invariants, morphology, carnival*

Abordăm aici, dintr-o perspectivă morfodinamică, un obicei cvasirăspândit în Transilvania până în deceniile cinci–șase, intrat definitiv în crepuscul în anii '90 ai secolului trecut. Este vorba despre procesiunile cu *Păpăruși* (tineri mascați în costume din crengi verzi și scoarță de copac), celebrate, în funcție de regiune, la date diferite: atestările regionale cele mai frecvente sunt la sărbătoarea Sângeorzului și la *Împreunatul oilor/Măsurîșul laptelui*, în vreme ce la Ispas sau la Rusalii nu avem decât atestări locale.

Faza actuală a ceremonialului celebrat de Sângeorz, pe care nu l-am mai identificat *in actu* decât în câteva localități relativ izolate, ne permite o circumscriere regională relativă a tipurilor procesionale existente. Pe de altă parte, metodologic, subscriem mai degrabă la un demers de tip microistoric, în sensul ginzburgian al termenului, decât la o macrosinteză tipologico-istorică asupra obiceiului. Analizele contextuale, descentralizate pe microregiuni, ni se par mult mai profitabile decât macroteoriile, care, în mod firesc, ar fi trebuit să survină abia după explorarea morfodinamică a realităților socio-culturale locale. În aceste condiții, precizăm că

IDENTITATEA ZONALĂ ȘI CULTURA MEDIA: NEA MĂRIN, OLTEANUL TUTUROR ROMÂNILOR

IOANA RUXANDRA FRUNTELATĂ

Local Identity and Media Culture: Nea Mărin – Uncle Marin, the Oltenian of All Romanians

Local identities are cultural constructs pointing to communities' need for cultural solidarity at decreasing concentric levels (biological species, race, regional, national, local identities). The fact that local identities have a well-established place in folk or popular mental patterns can be attributed to a kind of minor ethnocentrism emerging at mid-distance from both difference and identity.

The importance of local variants within a larger reproducible model is at the core of ethnological/ anthropological research, going back to the Finnish School or the Cultural Area theories and keeping in mind the latest reflexive and subjective studies in anthropological works of the 2000s. Understanding the French as Britons, Gascoignes or Normans seems more relevant for ethnologists as understanding French as French or as Europeans.

Promoting local identity is part of a media culture strategy which can be proven by various examples. An analysis of the popularity that a television comic character like the Oltenian Nea Mărin (Uncle Marin) had in the 1970s Romania should take into account the reactivation of the trickster cultural archetype, the art of the actor who created the character and the image of local identity on the screen and beyond it.

Cuvinte-cheie: identitate zonală, cultură media, povestitor, creator popular, Oltenia

Key-words: local identity, media culture, folk/ popular narrator, folk/ popular creator, Oltenia (Romania)

Textul de față este, în egală măsură, un discurs subiectiv și un exercițiu de rescriere etnologică. Este subiectiv, pentru că subiectul îmi este foarte familiar, chiar familial, având în vedere că am crescut în Câmpia Băileștilor, foarte aproape de orașelul natal al lui Amza Pellea și mă mândresc cu înrudirea cu el (e drept, prin alianță) dinspre mamă, prin neamul Colăneștilor, din care face parte și mătușa mea. Monologurile comice ale lui *Nea Mărin* fac parte din amintirile mele de copil din deceniul al optulea al secolului al XX-lea, pentru că le urmăream la televizor de Revelion, ca aproape toți românii și pentru că trăiam, de fapt, în „lumea lui *Nea Mărin*”, printre oameni care arătau, se mișcau și vorbeau la fel ca personajul compus de extraordinarul actor. În același timp, ceea ce urmează este un exercițiu

EDUCAȚIE ȘI CEREMONIAL ÎN REGIMURILE POLITICE TOTALITARE

ADELINA DOGARU, IONUȚ SEMUC

Educazione e cerimoniale nei regimi politici totalitari

Il presente studio individua alcuni aspetti importanti che riguardano l'educazione e i strumenti pedagogici che i sistemi politici totalitari hanno usato per modellare l'individuo. I giardini d'infanzia, le scuole e le organizzazioni giovanili sono state i mezzi più efficaci per integrare i bambini nel sistema e formarli come strumenti del regime.

Il percorso formativo nelle organizzazioni era strettamente controllato dallo Stato e contrassegnato da cerimoniali che celebravano i passaggi che l'individuo doveva trascorrere nella gerarchia del sistema, nel quale ciascuno veniva disposto specificamente in ragione della sua competenza e funzione specifica.

La struttura delle festività è costruita in tal modo di sembrare scaturita dai riti e cerimoniali più comuni della società tradizionale, affine di sostituirsi ad esse e contribuire, in modo efficace, alla formazione dell'uomo nuovo, secondo la sua dotrina.

Cuvinte-cheie: sistem politic totalitar, ceremonial, organizații ale tineretului, educație

Parole-chiave: sistema politico totalitaro, ceremonial, organizații giovanili, educazione

Într-un regim totalitar, partidul aflat la conducere – comunist, nazist, fascist – sau conducătorul absolut al statului a încercat să-și disimuleze statutul de partid/conducător unic prin intermediul unei vaste, dense și complicate rețele de organizații menite să cuprindă cât mai mult din populația țării. Este vorba despre ceea ce ideologia comunistă a numit *organizații de masă*. În fapt, funcțiile organizațiilor de masă se suprapuneau într-o mare măsură peste cele ale partidului: mobilizarea politică și socială, socializarea maselor în acord cu ideologia comunistă, recrutarea, selectarea și formarea noii elite, în fine controlul social. Pe scurt, deși regimul simula, prin intermediul lor, mecanismele democratice, organizațiile de masă erau încă un instrument de putere la dispoziția dictaturii comuniste.

Regimurile totalitare se remarcă prin atenția extraordinară pe care o acordă încadrării politice a tinerilor și socializării politice primare¹. Proiectul totalitar vizează cuprinderea tuturor tinerilor și copiilor, de la cele mai fragede vârste, într-un

¹ Julius Gould, *The Komsomol and the Hitler Jugend* [Comsomolul și Tinerii hitleriști]: „The British Journal of Sociology”, vol. 2, nr. 4, dec. 1941, p. 305–314.

LECTURI ALE TRECUTULUI IMEDIAT: DE LA JUSTIFICARE LA RESEMNARE. NARAȚIUNILE PERSONALE DESPRE COLECTIVIZARE

LAURA NEGULESCU

Lectures du passé récent: de la justification à la résignation. Narrations sur la «collectivisation»

Les histoires de vie au sujet de la «collectivisation»¹ sont le résultat d'un modelage du réel en fonction de la personnalité et de l'expérience du narrateur, et aussi de la façon dont il adopte son discours aux différentes catégories qui le reçoivent (membres de la famille, ou de la communauté, outsiders).

L'acte narratif doit respecter le modèle traditionnel: frontières temporelles vagues, personnages à l'air légendaire, épisodes extraordinaires, messages subsidiaires. Les narrateurs comptent sur la participation affective des récepteurs. L'enjeu même de la narration consiste à mettre le public du côté du narrateur. Dans la plupart des cas on commence par évoquer le contexte historiques déterminant d'un tel ou tel événement: la deuxième guerre mondiale, l'ancien régime, la propriété paysanne des terres, des bêtes et des attelages. Une fois les permises établies, on rajoute une deuxième perspective des faites et conduites, celle du temps présent. Ainsi, le narrateur refait, avec plus ou moins d'implication subjective, l'ordre et la logique des épisodes vécus dans le passé récent.

Cuvinte-cheie: memorie, colectivizare, discurs narativ, povestirea vieții, istorie orală

Mots-clé: mémoire, collectivisation, discours narratif, histoires de vie, histoire orale

Prin apelul la eveniment, dar și la experiența personală se stabilesc rețele de relații sensibile între percepția individuală și realitate, în perspectiva ei istorică. Intermedie de narațiuni, seturile de norme și valori, care asigură coeziunea grupului, detensionează momentele grave și instruiesc indivizii unei colectivități. Forma în care narațiunile personale circulă între narator și grupul de receptori cuprinde proporții inegale de justificare, asumare, victimizare (uneori și idealizare), fiind rezultatul modelării realității în funcție de personalitatea naratorului, de adecvarea discursului acestuia la diferitele categorii de ascultători (membrii familiei, ai comunității sau outsiders).

Narațiunile prezentate aici au fost înregistrate între anii 2002 și 2007, în sate din județele Vâlcea, Argeș, Olt, Maramureș, Tulcea, Sibiu, dar culegerea lor nu a

¹ Transformation forcée de la propriété paysanne en propriété socialiste.

TRADIȚIILE ALIMENTARE ÎNTRE IDENTITATE ȘI DISTINCȚIE

IONICĂ PÎRVU

Food traditions between identity and difference

Social development causes on long term, different side effects, including those on food diversity. Food and food producing is a significant part of immovable cultural heritage of human communities, especially of those in rural areas. CE Regulations No. 509/2006 and No. 1216/2007 are meant to grant protection to the Traditionally Guaranteed Specialities (TSG) and to support sustainable development of rural areas. If the regulations are implemented without ethnographers and folklorists professional supports, the negative consequences on some communities might be serious. In order to avoid such effects, scholars and researchers need to rethink their mission on preserving and defending the imovable cultural heritage from within a country or a region. As for Romania situation, ethnographers and folklorists need to take position in order to support the granting of formal and legal acknowledged distinction for traditional food products to the local communities not for the benefit of business companies or individuals.

Cuvinte-cheie: specificitate, tradițional, produs alimentar, patrimoniu imaterial, protejare, comunitate, identitate, distincție

Key-words: specificity, traditional, food production, untouchable heritage, protection, community, identity, difference

Industrializarea masivă, agricultura intensivă, creșterea generală a populației, dificultatea găsirii unui loc de muncă în mediul rural, toate acestea sunt provocări ale contemporaneității care cresc presiunea asupra indivizilor și colectivităților. Dintre toate aspectele vieții cotidiene, indiferent de evoluțiile tehnologice și culturale, umanitatea continuă să poarte în minte spectrul foametei, niciodată rezolvată pentru toți indivizii. Pe lângă beneficii, evoluțiile tehnologice au generat și pierderi. În domeniul alimentar, nevoile mereu crescânde ale omenirii au condus la reducerea opțiunilor în ce privește tipologia alimentelor disponibile în cadrul unui anumit tip de hrană. Agricultura intensivă și producția alimentelor pe cale industrială în general pot genera cantități crescute de alimente numai cu prețul reducerii sortimentelor. Treptat s-a putut observa că disponibilitatea cantitativă a hranei nu este suficientă pentru a satisface nevoile diversificate ale indivizilor.

MANAGEMENTUL EDUCAȚIEI INTERCULTURALE ÎN EUROPA

OCTAVIA COSTEA

The intercultural management of education in Europe

Our work proposes an overview of intercultural education in Europe. We start with the European concept on cultural diversity and intercultural dialogue, and then we draw a short description of the political actions and parameters of intercultural involvement in Europe. It is more clear a tendency of compatibility of education in Europe through the key competences' system, and also the involvement of the local administrative, financial and pedagogical measures as well as the intercultural dialogue at the individual level within the local and other larger communities. In other side, the external generative factors to challenge of individual behaviour are international commerce, fluctuant investments, economic crisis; communications – rapid transport and the technologies of communication; impact of multinational factories, as well as the different structural organisation; education exchange and programs; migration related to the enlargement of European space. The intercultural education and cultural diversity in Europe meets also the local and individual prerogatives as a need of the group and self – management in this area.

Cuvinte-cheie: *diversitate culturală, dialog intercultural, politici de promovare, valori, politica transversală, niveluri geografice, cooperare, școală, relații în grup*

Key-words: *cultural diversity, intercultural dialogue, values, geographical levels, school*

1. DIVERSITATE CULTURALĂ ȘI DIALOG INTERCULTURAL

În Europa, după 1990, emergența statului națiune modern este asociată constituirii, pe etape, Uniunii Europene și creșterii naționalismului în această decadă. Imaginea este de diversitate etnică, națională, religioasă și culturală. Drepturile minorităților sunt salvate prin acorduri bilaterale.

Mediul cultural evoluează repede și devine din ce în ce mai diversificat și complex – vorbim despre mediul natural, social, cultural și al moștenirii. Pe de altă parte, diversitatea culturală este o stare de fapt inerentă societății umane cauzată de migrația transfrontalieră, de revendicările minorităților naționale; apoi, de efectele culturale ale globalizării, de interdependența ascendentă a tuturor regiunilor lumii. La nivel individual, oamenii trăiesc într-o normalitate multiculturală și își gestionează

„DOAMNE, BUZELE MELE VOI DESCHIDE...”.
COMENTARIU ASUPRA MIȘCĂRII CORALE ADVENTISTE
DIN ROMÂNIA. PERIOADA CUPRINSĂ ÎNTRE ANII
1907 ȘI 1960 (I)

MARIANA CIUCIU

Comments on the choral movement of the romanian adventist church

In the last two decades, the neoprotestant movements in Romania manifest themselves more and more powerfully, each denomination transmitting the Christian message outside its church. The song, especially the choral singing, has a very important role in this externalization process. Classic or modern, the methods go along with the transmission paths of oral traditions. This paper aims at familiarizing the reader with the Adventist choral activity, as in this church the choir is an important tool for building up a specific education and cultural.

Cuvinte-cheie: Advent, Adventism, cântare, cor

Key-words: Advent, adventist, songs, choir

România este a patra țară din Europa, după Italia, Elveția, Ungaria, în care a pătruns solia adventă, în anul 1870, venită din S.U.A. prin Mihai Belina Czechovschi, Piteștiul a fost primul oraș în care s-a vestit acest mesaj creștin. Primul adventist, cel dintâi pastor întărit prin binecuvântare, redactorul primei publicații în limba română, „Adevărul prezent” și coordonator al lucrării Bisericii Adventiste din România, pentru o perioadă de treizeci de ani, a fost inginerul Toma Aslan, urmat de familia sa și de un mare număr de prieteni¹.

Între anii 1519 și 1521 a pătruns în Transilvania învățătura lui Martin Luther, prin negustorii sași care frecventau târgul de la Leipzig. Ideile reformatoare au dat naștere mișcării sabatarienilor din Transilvania. În anul 1635, conducătorul mișcării, Simon Pechy, aflat în închisoare datorită convingerilor sale religioase, a terminat de scris *Cartea de Innuri și Ceremonii a Sabatarienilor*. Sabatul constituia adevărul central al convingerilor lor religioase. Ei făceau din Sabat o zi

¹ Dumitru Popa, *Pagini din istoria Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România. 1870–1920*, vol. I, București, Casa de Editură „Viață și Sănătate”, 2008, p. 225.

TIPURI DE NAVE, AMBARCAȚIUNI ȘI ALTE MIJLOACE PLUTITOARE TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI DIN CELE MAI VECHI TIMPURI PÂNĂ LA JUMĂTATEA SECOLULUI AL XX-LEA¹

NECULAI PĂDURARIU

Types of ships, vessels and other Romanian traditional floating means from the old times until the first half of the XXth century

The article aims to bring into attention few vessels fabricated by Romanians. A special attention concern the „bolozan”.

Cuvinte-cheie: ambarcațiuni medievale, Dunăre, Marea Neagră, bolozan, aspecte lingvistice

Key-words: medieval ships, Danube, Black Sea, bolozan, etymology

Navigare necesse est

Dacă aruncăm o privire asupra hărții României interbelice, cu vasta ei rețea de bălți, lacuri și râuri, care se varsă în Dunăre și Nistru, iar acestea în Marea Neagră, înțelegem de ce barca a fost, și în multe zone continuă să rămână, ceva la fel de obișnuit ca o căruță sau un automobil, în mod deosebit în Delta Dunării, unde este de-a dreptul indispensabilă. De fapt, România a avut întotdeauna majoritatea tipurilor esențiale de nave și mai ales ambarcațiuni obișnuite în Europa, cu excepția navelor mari de luptă specifice puterilor maritime. Dar chiar și așa, unele dintre navele militare de mare tonaj ale Imperiului Otoman erau odinioară construite nu numai cu lemn românesc, ci și de meșteri români, în special la Galați.

¹ Prezentul articol este o variantă revăzută și considerabil adăugită a comunicării *Romanian Traditional Watercraft Types* pe care am prezentat-o la Sesiunea de la Chios (Grecia) din 4–7 iunie 1994 și a textului despre România inclus în Catalogul Expoziției de la Atena din 5 iunie–9 iulie 1995, ambele activități fiind organizate sub auspiciile UNESCO în cadrul programului internațional de cercetare “Shipbuilding and Ships in the Eastern Mediterranean during the 18th and 19th centuries”. Catalogul Expoziției și Lucrările Sesiunii au fost publicate de coordonatorul programului, arh. Dr. Kostas A. Damianidis, în 1995 și respectiv în 1999.

ALBOTINA, LOC SPIRITUAL ȘI IDENTITAR PENTRU ROMÂNII DINTRE VIDIN, DUNĂRE ȘI TIMOC*

EMIL ȚIRCOMNICU

Albotina, spiritual and identity place for the Romanians of Vidin, Danube and Timoc

On the road that connects the villages Gradeț and Rahova at 20 km from Vidin, in a wood known as Albotina, guarded by a former Orthodox monastery built in the XIIIth century, the Romanian community from Bulgaria gather on the second day of Easter celebrate an important holiday. Here they have a sort of a ritual round dance dedicated to all young people who died in the year passed. One of the community leader told us that till 20 years ago they held the ritual frâsinelul a custom which surviving into the entire area of Oltenia county Romania. Nowadays **frasinelul** has become a modern folk festival. This article presents historical and ethnographic information about this spiritual place of the Romanian communities from the Vidin county between the Timoc river and the Danube concerning to the last ethnographic researches conducted in 2009.

Cuvinte-cheie: Timoc, mănăstirea Albotina, etnografie, minoritate românească, identitate etnică

Key-words: Timoc, Albotin monastery, ethnography, Romanian minority, ethnic identity

SITUAȚIA IDENTITARĂ ACTUALĂ

În zona dintre Vidin, Dunăre și Timoc, în Bulgaria, se află 30 de sate și un oraș, Bregova, cu populație majoritară de origine românească. Din estimările lui Ivo Gheorghiev, președintele Uniunii Etnicilor Români din Bulgaria (AVE), numărul românilor din regiunea Timocului ar fi fost la sfârșitul secolului al XX-lea de circa 125 000–130 000, iar în întreaga Bulgarie – 300 000. Cifrele nu mai sunt actuale, întrucât peste 50% din populația rurală din regiunea nordică a Bulgariei a emigrat în străinătate sau a plecat către marile orașe din Bulgaria. Populația românească nu apare în datele celor două recensăminte ale populației realizate după 1990 decât în proporții neglijabile. Cauzele sunt diverse. Dacă îi întrebi pe oameni ce limbă vorbesc, îți răspund că românește, dar la întrebarea privind naționalitatea se observă că, în cea mai mare parte, o confundă cu cetățenia.

* Articolul a fost realizat în cadrul proiectului IDEI finanțat de UEFICSU – CNCSIS, nr. 868/2008, contract nr. 960/2009.

FĂLCAREA – UNITATE SOCIALĂ, ECONOMICĂ, POLITICĂ

IULIA WISOȘENȘCHI

Fălcareă – social, economical and political unity

The identified social unity of the Aromanian shepherd community, *fălcareă* is a particular kind of organisation of the human bounds, which represents, in a general comprehensible sense: cooperation, coordination and the accumulation of a socio-economic patrimony, belonging to a certain number of related and co-operating families under the authority of a master, known as the *celnic*.

In fact, *fălcareă*, the most important traditional institution of the shepherd Aromanians, vivid until the beginning of the XX century, refers to a “company” of related and sometimes unrelated families, their welfare included, associated with one another, in a coherent and necessary way of living.

Unfortunately, the lack of scientific data, makes it difficult for the researchers to describe this social structure, with all its functions, as well as the way it had worked inside the larger frame of the Aromanian society.

This kind of analysis is given by the nature of documentary sources, mostly historical-ethnographical-linguistical, which we have handled with, most of them dating from the end of the XIX century.

Cuvinte-cheie: *structură de rudenie, organizare socială, celnic, economie pastorală, fără, unitate politică*

Key-words: *kinship structure, social organisation, celnic, pastoral economy, fara, political unity*

Unitatea socială identificabilă la nivelul comunității tradiționale pastorale a aromânilor, *fălcareă*, se definește printr-un anumit mod de organizare și de structurare a relațiilor umane, ce presupune, într-un cadru legitim de înțelegere, spiritul de cooperare, coordonare și concentrare a patrimoniului socioeconomic de care dispune un număr precizat de familii (10–15 familii), înrudite direct sau prin alianță, sub autoritatea unui șef, *celnic* (cu variantele emice *chihăi, cenic, scutar*). Pentru a găsi elementele care să contureze înțelegerea compoziției și a mecanismului de funcționare a *fălcării*, ca structură de rudenie, ar fi nevoie de informații consistente din domeniul științifice variate. Din păcate, precaritatea și opacitatea semantică a surselor documentare, cât și stadiul actual al cercetărilor științifice îngreunează considerabil reconstituirea coerentă a formelor fundamentale

DE LA DREPTUL VALAH LA INFLUENȚELE ROMÂNEȘTI DIN FOLCLORUL SLOVAC (I)

ARMAND GUȚĂ

From the Valach Jurisdiction to the Valach Folkloric Heritages into Slovak Folklore

This short and incomplet material aims to get out the old links between the migratory Valachs (Romanian) shepherds and their folkloric influence upon the Slovak ethnographic and folkloric creation. The Valach shepherds migration had begun with more than 1000 years ago and it was an ethnic and occupational phenomenon spread on East and North-East Europe and over the Central Europe, far away over the Don River till the Caucasian area and through Balkan Peninsula in Asia Minor. Concerning the Central European medieval diplomas from the XIII century till XVII century these Valach shepherds communities had its old oral Valach jurisdiction and special rights periodically renewed by the former Hungarian, German and Polish kings. They had an important military function as frontier guards and they participated in the defense the nobility fiefs if the seniors ask for. Since the middle of the XVIII century all Valach communities were slavered but theirs cultural and folkloric heritage remained into the Slovak folklore. Its presence might be especially seen in the choreographic and carols repertoires performed on the beginning of the XX century. Nowadays these influences are less more perceptible but in the last 120 years many Slovak researchers collected these old folkloric elements and published it into more than 200 abstracts and studies. After the Second World War in the scientific Slovak medium appeared several folkloric studies especially dedicated to all Valach folkloric influence on the nowadays Slovak folklore. The results were unexpected and proved that these Romanic elements had about 500 years old or more and influenced practically all the Slovak folkloric genre and species. We can't made exception of the hundred ancient Romanian words inherited by the nowadays Slovak shepherds together which other thousand Valach ethnographic and folkloric influences lead us towards some interesting conclusions that during the long time cohabitation between Slovak and Valach population had generate a Slavic-Romanic cultural mixture. This genre of cultural symbioses and its elements are unique into the Central Slavic cultural area.

Cuvinte-cheie: păstori valahi, influențe folclorice, drept vechi românesc, simbioză culturală, slavizare

Key-words: Valachs shepherds, Folkloric influences, Romanian ancient jurisdiction, Central European cultural symbiosis

Prezența păstorilor valahi este atestată, conform documentelor medievale, în Slovacia, Moravia, Cehia și Polonia, încă din secolul al XIII-lea. Toate aceste documente traduse sau interpretate și păstrate până în zilele noastre grupează

DOUĂ CĂRȚI POPULARE PREZENTE ÎN PICTURA EXTERIOARĂ A BISERICILOR DIN ȚARA ROMÂNESCĂ

CĂTĂLINA VELCULESCU, ILEANA STĂNCULESCU

Zwei Volksbücher als hintergrund für die Außenwandmalereien der Kirchen in der Walachei

In der Außenwandmalerei einiger Vorhallen der alten Kirchen aus der Walachei sind (oftmals nur mit großer Mühe) „naive“ Tierzeichnungen zu erkennen: Vögel, Vierfüßler, Kriechtiere. Manchmal kann man unter diesen sogar Menschen bemerken.

Bloß ein gründliches Kennen des Physiologus und der Äsopie kann uns helfen, die Bilder auf erzählerischer Ebene zu verstehen. Wir gehen zusammen einen Schritt weiter und versuchen, die symbolischen Bedeutungen und den Annäherungsprozeß, vermittels der Bilder, zwischen den beiden Volksbüchern zu entziffern, die anfänglich von der Genesis und den Funktionen her so unterschiedlich waren.

Eine genaue Untersuchung (im Verhältnis zum baukünstlerischen Kontext und dem Platz in den Kirchengebäuden) der wenigen uns erhalten gebliebenen Bilder verleitet uns zur Annahme, dass anhand einer genauen technischen Untersuchung auch in anderen Kirchen ähnliche Bilder gefunden werden könnten, heute von Schichten von nachträglich aufgebrachtem Verputz verdeckt.

Cuvinte-cheie: cărți populare, pictura murală religioasă, „Școala“ din Horezu, fresca din perioada de după Brâncoveanu, Iosif Ierodiaconul, simbolistica animalieră

Schlüsselwörter: Volksbücher, Walachei-Dörfer und Marktflecken, Kirchenvorhallen, Außenwandmalerei, Baukünstlerischer und geistiger Kontext, Die „Schule“ von Hurez, Freske aus der Nach-Brâncoveanu-Zeit, Iosef der Hierodiakonus, Tiersymbolik, Bedeutungen

În anul 1710, Iosif Ierodiaconul a pictat în exterior pridvorul tocmai adăugat la bolnița mănăstirii Bistrița (jud. Vâlcea), conform voinței Adrianei, soția vornicului Șerban Cantacuzino¹. Din acea pictură nu mai putem desluși astăzi decât

¹ * * Istoria artelor plastice în România, București, 1970, vol. II, p. 70–71 (Ierodiaconul Iosif, nepotul arhimandritului Ioan, este format în ambientul zugravorilor care au lucrat la Hurez – punctul de plecare al stilului brâncovenesc. Este menționat în contextul comentării artiștilor zugravi familiarizați cu arte tipăriturii de carte. Activitatea lui Iosif se poate urmări la bolnița Bistriței – pridvor, la Schitul Sf. Apostoli de la Hurez (1700), la Surpatele (1706), Govora (1711), Păpușa (1710), biserica din Alba Iulia (1716–1717) și, în sfârșit, își încheie activitatea la Râmnic, unde ajunge conducătorul tipăriturilor episcopiei; Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală*, București, 1976, p. 56 (ediția București, 2000, p. 82; Bogdan Tătaru-Cazaban și Gabriel Herea, *Mănăstirea Hurezi*, Segovia, 2009, p. 118–125 (schitul Sf. Apostoli, cu bibliografia aferentă și reproduceri ale picturii murale); Corina Popa, Ioana Iancovescu, *Mănăstirea Hurez*, Editura Simetria, București, 2009 (în continuare: CP, II, Hurez).

Vezi și: <http://www.crestinortodox.ro/biserici-si-manastiri-din-romania/67956-manastirea-bistrita-biserica-bolnitei>, <http://www.crestinortodox.ro/g1208-bolnita-din-manastirea-bistrita>, www.patzinakia.ro

„ÎNTRE GALBENELE FILE”. MOMENT G. DEM. TEODORESCU

RODICA RALIADE

“On the yellow pages” – In memoriam G. Dem. Teodorescu

In 2009 we commemorated the 160th anniversary of the birth of the scholar G. Dem. Teodorescu, a very important figure in the history of Romanian folkloristics. G. Dem. Teodorescu (1849–1900) is both a continuer and also an innovator: on the one hand, he belongs to the tradition of Bogdan Petriceicu Hasdeu’s scientific school, and on the other hand, he opens new perspectives with his collections and urban folklore studies, approaches continued later on by Ov. Densușianu, Ov. Pașadima and Mihai Pop’s followers. Our paper offers a short bio-bibliography of the scholar focusing on G. Dem. Teodorescu’s first published material, namely „Încercări critice asupra unor credințe, datine și moravuri ale poporului romanu”. [Critical Essays on some Romanian Beliefs, Customs and Practices.] Prefacia de d-lu Alesandru I. Odobescu, București, Tipografia Petrescu-Conduratu, Calea Belvedere (Hotelu Rusia), 1874. Our study critically approaches the classification of the customs introduced by G. Dem. Teodorescu in his preface, classification having a certain historical and scientific importance. The present article also considers the scholar’s studies on Baluri (Parties) and 1 Maiu (May, 1st), leisure moments for the people in Bucharest and a good pretext for us to return to G. Dem. Teodorescu’s time, similar to that of I. L. Caragiale’s *characters*.

Cuvinte-cheie: etnologie urbană; sărbătoare poporană; obiceiuri

Key-words: urban ethnology; popular fest; customs

La capitolul „Junimea”. *Momentul 1870. Epoca domnitorului Carol*, din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* de George Călinescu, descoperim câteva rânduri despre G. Dem. Teodorescu, pentru ca paginile despre *Poetul național* să includă printre alte fotografii și pe cea a unui tânăr cu privire îndrăzneță, îmbrăcat elegant, cu eșarfa tricoloră pe piept, nimeni altul decât viitorul folclorist, entuziast participant la serbarea de la Putna, din august 1871. Același portret este reprodus pe coperta a IV-a a lucrării omagiale *G. Dem. Teodorescu 1849–1900. Biobibliografie*, din 2008, apărută sub redacția specialiștilor de la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București; fotografia folcloristului este însoțită de comentariul cunoscutului psiholog Constantin Rădulescu-Motru, rânduri ce dau consistență spirituală imagini, prin dezvăluirea valorii morale a savantului. „Plină de muncă și de muncă cinstită se scrie întreaga

RELAȚIA FOLCLOR – POEZIE CULTĂ ROMÂNĂ ÎN PERIOADA POSTBELICĂ. O PRIVIRE SINTETICĂ

ION T. ALEXANDRU

The relationship between folklore and literature in the after war period – a synthetic approach

Cuvinte-cheie: folclor, literatură română

Key-words: folklore, Romanian literature

În cadrul acestei comunicări ne-am propus numai schițarea problematicii folclorului în poezia noastră postbelică, ale cărei multiple aspecte, întrebări și răspunsuri au fost formulate deja în prima secțiune a unei lucrări consacrate de către noi, în anii '80, anume *Rădăcinilor folclorice și mitice autohtone în literatura română contemporană*.

Mai întâi se precizează accepția acordată celor două concepte, ca și a relației pe care ele o contractează, aceasta fiind una de întemeiere, de determinare genetică și de cataliză a fenomenului poetic românesc postbelic de către numeroase rădăcini folclorice autohtone.

Primul imbold al unui asemenea demers interdisciplinar – aparținând atât folcloristicii literare, cât și criticii și istoriei literare în sens călinescian („știință inefabilă și sinteză epică”), esteticii și sociologiei literaturii – a fost și este, încă, demonstrarea unei veritabile continuități a folclorului și mitologiei noastre populare, ca factor de permanentă revitalizare a creației culte literare în general, în speță poetică, chiar de modernizare a acesteia. Așadar, prin „poezie română postbelică (contemporană)” înțelegem fenomenul poetic românesc așa cum se performează în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial până în zilele noastre, deci pe durata a aproximativ cinci decenii. Prin „folclor” desemnăm, de fapt, întreaga cultură orală autohtonă, care a oferit „zăcăminte” sau „izvoare” folclorice și mitice catalizatoare creației literare de-a lungul întregii sale evoluții, accepție uzitată în toate cercetările anterioare dedicate aceleiași probleme.

Relația primordială dintre cele două concepte este cea mai sus arătată. Există, totuși, și cealaltă mișcare, în sens invers, de la poezia (și în general, literatura) cultă

„FĂT-FRUMOS DIN LACRIMĂ”: PRIMUL BASM CULT DIN LITERATURA ROMÂNĂ

MIHAI-DANIEL GHEORGHE

„Făt-Frumos din lacrimă”: the first fairy tale in the Romanian literature

Mihai Eminescu (1850–1889) is regarded, by many scholars as one of the national icons of Romania. He was a Romantic poet, novelist and journalist, active member of the literary society Junimea. In 1870 he published the fairy tale „Făt-Frumos din lacrimă”, an original writing based on Romanian folklore. The main character of the story is a young prince portrayed as a romantic figure. The author create a Christian superhero brought back to live by Jesus himself. This can be happened because Eminescu’s story is a mixture of romantic and traditional literature.

Cuvinte-cheie: basm, împărat, luptă, dragoste, fantezie

Key-words: fairy tale, emperor, fight, love, fantasy

„În noiembrie 1870 Eminescu publică în „Convorbiri literare” întâia sa proză, *Făt-Frumos din lacrimă*, care-i va fi surprins pe cei care-l cunoșteau ca autor al celor două poezii apărute până atunci în revistă, *Venere și Madonă și Epigonii*. Nu numai pentru că aducea o reorientare a inspirației, dar și pentru că Eminescu introducea în literatura noastră basmul cult sau basmul de autor. Culegerea de basme populare abia începuse la noi”¹. Fiind un moment de început, lui Eminescu însuși i-a fost destul de greu să dea expresia deplină a propriei dorințe creatoare, după cum îi mărturisește, într-o epistolă, lui Iacob Negruzzi care lesne putea vedea stângăcia neputinței „de a corege pe *Făt-Frumos*”². Basmul a suscitat, de-a lungul timpului, interesul tuturor acelor care s-au ocupat temeinic de opera eminesciană. În numărul din 21 ianuarie 1871 al „*României literare*”, Ovidiu Bîrlea făcea prima (și, din păcate, ultima) referință critică avizată, în materie de folclor, asupra acestei scrieri.

Făt-Frumos din lacrimă începe cu o antiteză: aceea dintre *împăratul întunecat* și *tânăra și zâmbitoarea* lui împărăteasă. Să reamintim că într-o

¹ George Gană, *Melancolia lui Eminescu*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2002, p. 255.

² *Studii și documente literare*, vol. I Junimea, ediție de Ilie Torouțiu și Gh. Cardaș, București, Institutul de Arte Grafice Bucovina, 1931, p. 313.

„HORI” ȘI „HORI ÎN GRUMAZ” DIN ȚARA LĂPUȘULUI.
CONFLUENȚE, SINCRETISME ȘI VARIANTE
VOCAL-INSTRUMENTALE (I)

CONSTANTIN SECARĂ

“Hori” and “hori în grumaz” from Lăpuș region. Confluences, sincretism and vocal-instrumental variants

An area of cultural confluence and interaction, the region of Lăpuș (Maramureș County) still impresses as an enclave of conservatism resisting “invasion” by contemporary modern mentalities. The material collected and discussed below, part of an ampler project, focuses on the distinctive characteristics of the *hori* from Lăpuș, within the larger genre of the lyrical compositions called *doine* from the entire Romanian territory. The two important types, *horea* and *horea în grumaz*, evidently distinct from one another but not by antagonism, complete the picture of a specific spirituality that is less well-known nowadays. The selection of a rich and complex material, originating from performers of different ages, occupations and social position; the commentary on the extra-musical conditions that became apparent during the communication and collection of this material; and, in future, the transcription of the recorded pieces, and analysis of their musical parameters represent the first steps toward a projected musical monography of the region.

Cuvinte-cheie: *etnomuzicologie, folclor muzical românesc vocal și instrumental, doina, horea lungă, horea în grumaz, Județul Maramureș, Țara Lăpușului*

Key-words: *ethnomusicology, romanian vocal and instrumental traditional music, doina, horea lungă, horea în grumaz, Maramureș County, Lăpuș Region*

„Horea în grumaz îi cè mai plângăcioasă hore,
îi a năcăjitolui, când este mâncaț de răle”
(Pop Nastasia, Cupșeni).

A „doini” sau a „hori”?

O monografie muzicală a Țării Lăpușului nu s-a scris încă. Integrat destul de nefiresc în monografiile dedicate județului Maramureș¹, folclorul muzical din

¹ Menționăm, în ordine cronologică, unele dintre cele mai relevante referințe bibliografice privind culegerile și valorificările folclorului muzical maramureșean: Béla Bartók, *Volksmusik der Rumänen von Maramureș*, Drei Masken Verlag, München, 1923; Idem, *Rumanian Folk Music*, Volume Five, *Maramureș County*, The Hague, Martinus Nijhoff, 1975; Tiberiu Brediceanu, *170 melodii populare din*

CÂNTECUL DE LEAGĂN ȘI FOLCLORUL COPILOR. SUPRAFETE DE CONTACT

MIHAELA NUBERT CHEȚAN

La Ninnananna e il folclore infantile. Punti di contatto

Nel presente studio verranno evidenziati significativi punti di contatto, sia sul piano del testo che su quello melodico, tra ninnananne interpretate da bambini da un lato e da adulti dall'altro. Il fenomeno non è generalizzabile, le varianti non sono numerose, dal momento che riguardano solo una parte della Transilvania e del Banat. Gli esempi sui quali ci concentreremo fanno parte del volume „Cantecul de leagan” di Ghizela Suliteanu. Segnaliamo l'esistenza di un gruppo unitario di testi nei quali la somiglianza del motivo del corvo, presente tanto nelle ninnananne quanto nelle varianti dei giochi infantili, si riflette anche a livello metrico; entrambi i generi hanno infatti sviluppato delle serie ottosilabiche catalettiche e non catalettiche. Il presente studio individua i parametri dei sistemi sonori, dai più semplici ai più complessi. In una prima categoria, ovvero quella che prevede l'intonazione di una sola cellula musicale, si distinguono due varianti (presenti nell'area di Cluj), che si collocano al confine fra declamazione e canto vero e proprio. L'analisi dei sistemi sonori ci porta alla conclusione che le varianti hanno a che fare con la provenienza geografica e non sono minimamente correlate all'età dell'interprete. La complessità delle strutture sonore e di quelle ritmiche aumenta proporzionalmente in modo che, nelle melodie tritoniche, le successioni ritmiche diventano più complesse, isomorfe ed eterocroniche. Le cellule, variate o meno, si giustappongono, tessendo il motivo ritmico-melodico che disegna l'architettura dei pezzi. Negli esempi analizzati il motivo è composto o da una sola cellula che si ripete, oppure da due cellule identiche o diverse. La somiglianza fra le due specie, la ninnananna e il folclore infantile, trova una spiegazione non solo nell'abilità caratteristica dei bambini nell'assimilare le strutture musicali, ma anche nella ridotta estensione della loro voce.

Cuvinte-cheie: cântec de leagăn, folclorul copiilor, sistem sonor, sistem ritmic

Parole-chiave: ninnananna, folclore infantile, sistema sonor, sistema ritmic

„Experiența populară a marcat, din timpuri imemorabile, că monotonia ritmurilor – fie ele kinestezice, legănatul, fie ele melodice, cântecul are un efect liniștitor asupra copilului mic, aducându-i somn. De aici a generat în mod firesc ideea legănatului și cântecul de leagăn însuși. De aici a izvorât însăși vitalitatea cântecului de leagăn, care trăiește până astăzi, apropiindu-se adesea, în simplitatea lui, de valoarea operei de artă”¹.

¹ Ovidiu Papadima, *Considerații despre doină II*, în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, an IX, nr. 4, 1960, p. 198.

MUZICA TRADIȚIONALĂ DE NUNTĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI MODERNITATEA TRANZIȚIEI: DINAMICI, TENDINȚE, FACTORI (OBSERVAȚII PRELIMINARE)

VASILE CHISELIȚĂ

The traditional wedding music from the Republic of Moldova and the modern aspects of transition: dynamics, tendencies and factors (preliminary remarks)

The author's approach represents a first attempt to summarize the field data and materials that were put together during the transboundary research project called: "The modernization processes of the intangible cultural heritage in Romania and Moldova. The phenomenon of folklorism and the traditional musical and literary creation." The study is based on audio and video recordings collected during four weddings, which present parts of the contemporary wedding traditions (rural and urban) from the central and northern part of Moldova and from the upper north part of the historical Bessarabia (Chernautsi region in the nowadays Ukraine).

The field research has revealed that the older genres of the traditional music can't entirely explain the moment of radical social, cultural, political and economic changes that occurred in the society during the post-communist period of transition of the '90s. Acting like a sort troubadours of modernity, "the new minstrels" rely on efficiently assimilating the technological innovations in art, especially by using the facilities of the electronic instruments. The contemporary process of economic and cultural modernization and globalization leads to a critical and selective exposure of the wedding traditions to a new intercultural dialogue. New forms of music are emerging, as a synthesis of different elements from the folk, traditional and ethnic culture, so that the current repertory will correspond to the necessities and the aesthetical preferences of the society in transition. The new creative infrastructure, based on electronic instruments and computerized systems leads into a new hybridization process of the traditional wedding music.

The performance, the aesthetics and the whole musical infrastructure as well are strongly influenced by the different effects and processes of the sonic engineering. Nowadays, there are two major tendencies: one based on innovation, and the over one based on the preservation of the traditions. There is a wide process of revision, reinterpretation and revalorization of the elements in the intangible cultural heritage. Specialists should therefore further investigate this field, still poorly scientifically questioned and delimited and lacking a proper vocabulary, in order to be able to step up with pertinent answers to the of the contemporary life challenges.

Cuvinte-cheie: *muzică, tradiție, nuntă, lăutari, globalizare, modernizare, tranziție, ruralitate, urbanizare, infrastructură de creație, hibridizare, reciclare, reinterpretare, conservare, repertoriu, cultură, schimbare, inovație, Republica Moldova, Basarabia*

VÂRSTELE SUNETULUI. LOCUL FOLCLORULUI ÎNTRE MUZICILE LUMII (I)

NICOLAE TEODOREANU

The Ages of the Sound. The place of folklore among World Musics

The study attempts to grasp in a unitary equation the structuring manner of several types of music around the globe: from the primitive and folk musics to European and Asian literate music. The analysis is carried out at the melodic, rhythmic and formal level. The key element of analysis is the degree of “functional indifference”, or, quoting C. D. Georgescu, the “syntactic flexibility”.

Cuvinte-cheie: *sunet muzical, sistem sonor/intonațional, sistem ritmic, structură formală, indiferență funcțională, simetrie-asimetrie, conștient-inconștient*

Key-words: *musical sound, musical system, rhythmic system, formal structure, functional indifference, symmetry-asymmetry, conscious-unconscious*

DEFINIREA ACUSTICĂ A SUNETULUI

Problema este sunetul, element de bază, comun, cu care operează orice muzică. Acest element comun nu împiedică, totuși, acuta diversitate a muzicilor pe glob. Cum dar, minuscula particulă sonoră se poate încarna în configurații muzicale ce par a nu avea mai nimic în comun? Ce este, de fapt, sunetul și cum se articulează el în muzică?

Sunetul, conform acusticii, acceptă o dublă definiție; el este „atât o vibrație acustică capabilă să producă o senzație auditivă prin unda sonoră propagată (fenomen obiectiv), cât și efectul acestei unde asupra aparatului auditiv, senzația însăși (fenomen subiectiv)”¹. Așadar, sunetul este, din punct de vedere fizic, *vibrație acustică*, mișcare oscilatorie, caracterizată prin următorii factori: *elongație* (distanța la un moment dat a particulei vibratorii față de poziția de echilibru), *amplitudine* (elongația maximă), *pulsație* sau *frecvență* (viteza oscilației – **f**), *fază* (unghiul care determină mărimea elongației) și *perioadă* (timpul necesar unei vibrații complete – **T**; acesta reprezintă inversul matematic al frecvenței: $f=1/T$)². Dintre toți factorii, *frecvența* și *amplitudinea* sunt primordiali în muzică. Astfel, *frecvența* se reflectă prin *înălțimea* sunetului, iar *amplitudinea* prin *tăria* sau *intensitatea* sunetului. Ceilalți parametri

¹ Dem Urmă, *Acustică și muzică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, p. 11.

² *Idem*, p. 15–18.

WORLD MUSIC – FASCINAȚIA SUNETULUI

ELENA ȘULEA

World Music – the fascination of the sound

The history confirmed that any social, political, economical change creates a niche in the cultural plan. As more significant an event is for any community, as more it is in circulation and is more diversified, expressed in different forms of the material and immaterial culture. The possibility that an event to be sent faster and unitary was limited in the past, considering nowadays, when mass-media, internet, mobile telephony facile, in a certain way, any communication process. World music is one of the globalization's consequences, a form of the cultural expression that appeared following the fusion of two types of cultures; it has a message and an aim, mainly social-commercial; its character is spectacular, imposing the presence of a public. The onset of this theme underlines the consequences of multiculturalism and multiethnic passed through the world music's filter. The strategic essays to bring a common denominator on the political and economical level, for many types of communities, have not remained without replies on the cultural plan. World music, as a concept that is relative new in Romania, being in the spots' lights, receives both pros and contras. It is quite a controversial music phenomenon. Has it a "formula", or not? Which are the identification elements?

Cuvinte-cheie: sincretism muzical, celălalt, world music, desacralizare, schimb, local/global, rural/urban, comerț cultural, funcționalitate, tradițional

Key-words: musical syncretism, the other, world music, desacred, change, local/global, rural/urban, cultural marketing, functionality, traditional

Referindu-se în mod special la *world music*, Philip Bohlman afirma că „ne putem regăsi pe noi înșine pierduți în căutarea unor înțelesuri și a unor neașteptate revelații”¹. Indiferent de subiect și de registru, această muzică este liantul perfect între oameni proveniți din cele mai diverse spații culturale. Nu puține sunt cazurile în care muzica are rol de coagulant cultural. Aceste întâlniri sonore declanșează infinite posibilități de interpretare și/sau de înțelegere, din partea fiecărui ascultător, față de sensurile inițiale ale unei anume piese muzicale. Este drept că, prin această mișcare de *globalizare sonoră*, muzicile își pierd originalitatea și conținutul *originar*; ele suferă o resemantizare, uneori chiar și desacralizare, prin schimbarea funcționalităților. Nu vorbim despre uniformizare, ci despre rapiditatea

¹ Philip Bohlman, *World music – a very short introduction*, Oxford University Press, 2002, p. 1.

TENDINȚE EVOLUTIVE ÎN MUZICA INSTRUMENTALĂ TRADIȚIONALĂ DE GRUP

VICTOR GHILAȘ

Evolutionary trends in traditional instrumental group music

This study analyses the metamorphoses that characterize the traditional instrumental ensemble interpretation art at actual stage. The definitive features that characterize this process are manifested in two ways: formal and functional. The distinctive tendency of the last decades that expresses the phenomena's dynamics in the Republic of Moldova is remarked by structural changes significant both from quantitative point of view and qualitative. The author renders evident the ways of instrumental ensembles' evolution in the seeking of new development directions. The formal transformation represents the mutations that are the consequence of functional modifications which are in a relation of reciprocal conditioning.

One can notice the reorienting tendency of the functional dominant of the music product in which the artistic element becomes the important component.

The consequences of these transformations have an equivocal character. The author adopts a critic attitude on these general manifestations and on the evolutionary tendencies of the researched artistic phenomena, based on aesthetical, axiological, cultural conceptions.

Cuvinte-cheie: formație instrumentală, muzică instrumentală tradițională de grup, instrumente muzicale, folclor muzical, cultură orală, tendințe evolutive, cromatică sonoră, spectacol de folclor

Key-words: traditional band music, musical instruments, musical folklore, oral culture, dynamic of tradition, folklore festival

Studierea culturii orale autohtone, privită în optică evolutivă – de la forme și structuri primare de exprimare la realizările contemporane – solicită asigurarea unei baze științifice de documentare și de cercetare a surselor naturale ale spiritualității naționale. În perspectiva de mai sus, muzica instrumentală de grup nu constituie o excepție. Așa cum se precizează în titlu, abordarea ar solicita, aparent, o tratare de pe poziții futurologice. Un eventual efort însă nu-l găsim suficient de întemeiat, riscul fiind mult prea mare, tentativa contraproductivă sau cu șanse minime de reușită, date fiind natura și complexitatea fenomenului, aflat în plină desfășurare. Găsim totuși de cuviință că este binevenit și mai eficace să abordăm tratarea de față în perspectiva unor tendințe evolutive ale formațiilor instrumentale

VALORIFICAREA PRIN PUBLICARE A TRANSCRIERILOR DE FONOGRAME CU ÎNREGISTRĂRI ALE JOCURILOR DE CĂLUȘ

Prima înregistrare sonoră aflată în fondurile documentare ale AIEF referitoare la studierea complexului muzical al călușului datează din anul 1929 și a fost realizată de Gheorghe Crețoiu la Mlecănești (actualul județ Dolj). În următorii 12 ani, până în 1941, etnomuzicologii Constantin Brăiloiu, Harry Brauner, Ilarion Cocișiu, Tiberiu Alexandru, Constantin Bugeanu, Emilia Comișel au înregistrat, pe suport magnetic – cilindrii de fonograf –, 74 de melodii de joc din cadrul călușului, din zonele Oltenia și Muntenia. În cele mai multe cazuri, informatorii lăutari, identificați pe teren, au fost aduși la București pentru înregistrare, probabil în vederea obținerii unei calități superioare a sunetului.

De atunci și până în anul 2010, cercetarea complexului ritual sincretic – muzică, dans, gesturi, recuzită etc. –, reprezentat de Căluș, a cunoscut perioade mai mult sau mai puțin intense, s-au elaborat studii din perspective și cu finalități diferite, influențate de contextele culturale și politice succesive. În plus, călușul a fost investit, de către cercetători, cu o valoare simbolică identitară a culturii române.

Trebuie remarcată, totuși, lipsa de studii asupra componentei muzicale a obiceiului în discuție. Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” derulează, începând cu anul 2009, proiectul *Studiul etnomuzicologic al jocurilor din căluș*.

Documentele pe care le publicăm aici, reflectare a culegerilor de căluș realizate între anii 1929–1941, reprezintă corpusul integral existent în AIEF al transcrierilor muzicale de căluș înregistrate pe cilindrii de ceară. Aceste transcrieri au fost realizate de către Paula Carp, Corneliu Dan Georgescu, Nicolae Rădulescu, la date ulterioare culegerilor interbelice. Pe parcursul proiectului menționat mai sus, corpusul de transcrieri muzicale, redus doar la 4 variante transcrise, din 74 înregistrate va fi îmbogățit conform criteriilor stabilite care vor fi stabilite.

Exigențele editării critice ne-au determinat să completăm informațiile contextuale referitoare la performarea și înregistrarea fiecărei variante muzicale în parte: la fg. 2824 a, am adăugat numele culegătorului – Constantin Brăiloiu – și anul culegerii – 1930; la fg. 4510, am adăugat anul culegerii – 1933; la fg. 8385 c și d, am adăugat anul culegerii – 1940. Toate aceste informații au fost identificate în cataloagele de fonograme ale AIEF de către Mihaela Nubert Chețan, Elena Șulea și Raluca Potârniche.

Am optat pentru publicarea fișelor de informatori de la care au fost înregistrate cele 4 variante, pentru o viziune extinsă asupra procesului de performare a melodiilor de căluș în contextul genuin al acelor timpuri.